

MESTNA OBČINA MARIBOR
ŽUPAN

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: http://www.maribor.si
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 0110-1/2025-5
Datum: 31.03.2025

GMS - 568

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 24. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje položaja starejših v MOM za leto 2024

GRADIVO PRIPRAVIL: URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

GRADIVO PREDLAGA: Aleksander Saša Arsenovič, župan

POROČEVALEC: Marjan Holc, podpredsednik Sveta za starejše (2020-2024)
Lilijana Zorko, vodja Sektorja za zdravstveno in socialno varstvo

PREDLOG SKLEPA: **Mestni svet Mestne občine Maribor se je seznanil s Poročilom o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje položaja starejših v MOM za leto 2024 in ga potrdi.**

Aleksander Saša Arsenovič
Župan

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA
URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE,
ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN
RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Številka: 0110-1/2025-5
Datum: 31.03.2025

PODPISNI LIST
PREDLOGA ZA OBRAVNAVO NA 25. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR

Naslov gradiva:	Poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje položaja starejših v MOM za leto 2024
Priloge gradiva (navedba morebitnih prilog):	

Pregledali in parafirali:

Podpisniki	Ime in priimek podpisnika	Pristojen organ	Datum	Podpis tistega, ki podpiše oz. parafira
Gradivo pripravil-a:	MOJCA KRENČNIK, Koordinator V	UVIZSR	2.4.2025	
Gradivo pregledal-a vodja organa in morebitni vodja NOE:	Brigita GAJZER PLIBERŠEK Vodja urada	UVIZSR	3.4.2025	
	Lilijana ZORKO Vodja Sektorja za zdravstveno, socialno varstvo	UVIZSR	3.4.2025	
Gradivo usklajeno s pristojnimi organi (če je gradivo pripravljeno izven MOM):	Svet za starejše MOM dr. ŽMAGO TURK	Svet za starejše MOM	4.4.2025	
Dodatni pregled na predlog pripravljavca				
Gradivo pregledala direktorica MU	Lidija Krebl	Kabinet župana		
Dokument parafiral podžupan: (obkrožite tistega, ki je odgovoren za vaše področje)				

Gradivo prejela služba MS v fizični in elektronski obliki	Rosana Klančnik	Služba za delovanje mestnega sveta	6.5.2025	
---	-----------------	------------------------------------	----------	--

POROČILO
o realizaciji Akcijskega načrta za
izboljšanje položaja starejših v
Mestni občini Maribor 2024

Vsebina

SPREMNA BESEDA ŽUPANA	3
1. UVOD	4
2. IZVEDENE AKTIVNOSTI	5
2.1 ZUNANJE POVRŠINE IN OBJEKTI	5
2.2 PREVOZ	9
2.3 BIVANJE	11
2.4 DRUŽABNO ŽIVLJENJE	13
2.5 SPOŠTOVANJE IN VKLJUČEVANJE V DRUŽBO TER POLITIČNO IN CIVILNO UDEJSTVOVANJE	20
2.6 DRUŽBENO ANGAŽIRANJE IN ZAPOSILITEV	21
2.7 KOMUNIKACIJA IN OBVEŠČANJE	22
2.8 STORITVE SKUPNOSTI IN ZDRAVSTVENIH SLUŽB	26
3. ZAKLJUČEK.....	31

KRATICE

CSD – Center za socialno delo

DCA – Dnevni center aktivnosti

DU - Društvo upokojencev

JMSS – Javni medobčinski stanovanjski sklad

KD – Kulturno društvo

KS - Krajevna skupnost

KUD – Kulturno umetniško društvo

LPIO – Letni program izobraževanja odraslih

MČ - Mestna četrt

MOM - Mestna občina Maribor

MVI – Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

NS PIZ - Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja

NVO – Nevladna organizacija

OŠ – Osnovna šola

RS – Republika Slovenija

SSRS – Stanovanjski sklad Republike Slovenije

SZOTK – Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

U3žo - Univerza za tretje življenjsko obdobje

VGC – Večgeneracijski center

SPREMNA BESEDA ŽUPANA

Spoštovani.

V sodobni družbi, kjer se soočamo s staranjem prebivalstva, je naša skupna odgovornost, da poskrbimo za vse, še posebej za ranljive skupine, med katere zagotovo spadajo tudi starejši občani.

V Mestni občini Maribor smo tudi minulo leto namenili veliko pozornosti izboljšanju kakovosti življenja starejših. Pomoč na domu, ki jo izvaja Center za pomoč na domu, ostaja pomembna in uveljavljena storitev, na katero smo ponosni. Naš Svet za starejše nam omogoča, da se še bolje seznanimo s potrebami starejših, ter na podlagi tega sprejemamo strategije in akcijske načrte z jasnimi cilji in programi, ki prispevajo k prijetnejšemu življenju v našem mestu.

Med uspešnimi projekti, ki so namenjeni starejšim, izstopa Prostofer, ki omogoča brezplačen prevoz starejšim, in električno vozilo Maister, ki ga lahko uporabljajo prebivalci mestnega jedra za vsakodnevne opravke.

Na MOM se zavedamo tudi pomena vključevanja starejših in gibalno oviranih v aktivno preživljanje prostega časa, zato smo prisluhnili pobudam občank in občanov, ki so v sklopu participativnega proračuna izrazili želje za vzpostavitev gibalnih naprav na prostem, ter štiri lokacije v mestni občini nadgradili z vadbenimi napravami, ki starejšim omogočajo dostop do brezplačne rekreacije.

Naš cilj je ustvariti mesto, ki upošteva potrebe vseh generacij in spodbuja aktivno ter dostojanstveno življenje, zato uvajamo spremembe linij javnega potniškega prometa, ki stopajo v veljavo konec meseca januarja, z izboljšavami prometne infrastrukture, prilagajanjem bivalnih razmer ter raznovrstnimi projekti pa si prizadevamo, da bi Maribor ostal prijetno in dostopno mesto za vse svoje prebivalce.

Pred nami so še novi izzivi, vendar ostajamo osredotočeni na to, da našim starejšim občanom omogočimo čim bolj kakovostno bivanje. Ponosni smo na aktivna društva upokojencev, ki s svojimi dejavnostmi pomembno prispevajo k družbenemu življenju starejših. Želim vam prijetno branje poročila in verjamem, da bomo tudi v prihodnje s skupnimi močmi oblikovali okolje, kjer bodo starejši lahko preživljali svoja zreła leta z zadovoljstvom in dostojanstvom.

Aleksander Saša Arsenovič
župan MO Maribor

1. UVOD

Naša družba postaja vse bolj dolgoživa, kar pomeni, da se starostna struktura prebivalstva spreminja. Pričakovano trajanje življenja se podaljšuje, hkrati pa se povečuje delež starejših od 65 let. Demografske spremembe so neizbežne, zato je treba obstoječe sisteme prilagoditi tako na nacionalni kot na lokalni ravni.

Po podatkih Statističnega urada RS je v Mestni občini Maribor na dan 01. 01. 2024 živelo 27.014 občanov oz. občanov, starejših od 65 let, kar predstavlja 23,75% vseh občanov oz. občanov v mestu. MOM je z zavedanjem, da je potrebno posvetiti posebno skrb in pozornost starejšim, pristopila k celoviti obravnavi in konkretnim ukrepom za izboljšanje življenja starejših v mestu. Z ustanovitvijo Sveta za starejše v letu 2020 ter s sprejetjem Akcijskega načrta za izboljšanje položaja starejših v Mestni občini Maribor 2022-2027 – »Starosti prijazen Maribor«, je naredila korak bliže k izboljšanju položaja starejših v mestu.

Poročilo za leto 2024 je pripravljeno po osmih ključnih načrtovanih področjih, ki jih določa Svetovna zdravstvena organizacija, in sicer:

1. Zunanje površine in objekti
2. Prevoz
3. Bivanje
4. Družabno življenje
5. Spoštovanje in vključevanje v družbo ter politično in civilno udejstvovanje
6. Družbeno angažiranje in zaposlitev
7. Komunikacija in obveščanje
8. Storitve skupnosti in zdravstvenih služb

Svet za starejše MOM, mestne službe ter druge organizacije, ki izvajajo aktivnosti za starejše, so bili v letu 2024 zelo aktivni pri realizaciji zadanih ciljev. MOM vsako leto pripravi tudi poročilo o realizaciji Akcijskega načrta za izboljšanje enakih možnosti za invalide, v katerem so uvedeni številni uresničeni ukrepi ter aktivnosti za izboljšanje možnosti za invalide, kakor tudi za starejše ter druge ranljive skupine.

Pri pripravi poročila so sodelovali Svet za starejše, občinske službe in nekateri zunanji izvajalci aktivnosti za starejše.

2. IZVEDENE AKTIVNOSTI

2.1 ZUNANJE POVRŠINE IN OBJEKTI

Dostopnost javnih površin je ključnega pomena za zagotavljanje enakih možnosti za vse prebivalce, še posebej za starejše. Pri oblikovanju in prenovi javnih prostorov se posebno pozornost posveča temu, da so ti prostori enostavno dostopni, varni in funkcionalni za vse uporabnike, ne glede na njihove fizične sposobnosti. Dostopnost javnih površin za starejše ni zgolj vprašanje udobja, ampak temeljni pogoj za njihovo vključevanje v družbo, ohranjanje zdravja in dobrega počutja. Mestna občina Maribor si prizadeva, da bi bili javni prostori zasnovani tako, da zagotavljajo brezskrbno in varno gibanje ter omogočajo aktivno udeležbo v družbi. S takšnim pristopom Mestna občina Maribor ne le izboljšuje kakovost življenja svojih prebivalcev, ampak tudi gradi bolj vključujočo in solidarno družbo, kjer imajo vsi enake možnosti za polno udeležbo v javnem življenju.

Javne površine

V letu 2024 je MOM uredila naslednje javne površine oz. izvedla številne aktivnosti:

- uskladila izgled avtobusnih vozni redov po priporočilih Sveta starejših;
- kupila avtobuse s prilagojenim vstopom za invalide in starejše osebe – spustna stopnička;
- zamenjala svetilke javne razsvetljave, s katerimi se zagotavljajo boljše svetlobno-tehnične karakteristike javnih prometnih površin; menjave se izvajajo na področju celotne MOM, zagotavljajo tudi boljšo vidljivost na prehodih za pešce;
- sanirala asfaltno površino: cesta od Pohorske do hotela Arena;
- sanirala asfaltno površino: cesta proti centru Gaja nad Mariborom;
- sanirala asfaltno površino: cesta proti Žavcarju faza VII;
- uredila pločnik na Gregorčičevi ulici (sever) od Trubarjeve ulice do Tyrševe ulice;
- sanirala asfaltno površino z umestitvijo dvignjenega prehoda, izgradnjo stojnega mesta in taktilnimi oznakami: del Karantanske ulice;
- sanirala asfaltno prevleko na vozišču in pločniku: Kardeljeva cesta med Cesto proletarskih brigad in Metelkovo ulico;
- sanirala asfaltno površino: Koprivnikova ulica;
- sanirala asfaltno površino z izrisom nove talne signalizacije: Koresova ulica;
- sanirala asfaltno površino na vozišču in pločniku s spustitvijo robnikov (8 kom) in obnovila talno signalizacijo: križišče Dogoške ceste in Matičkove ulice;
- sanirala asfaltno površino na vozišču in pločniku s spustitvijo robnikov (3 kom) in obnovila talno signalizacijo: križišče Focheve ulice in Celjske ulice;
- sanirala asfaltno površino z obnovo talne signalizacije: Loška ulica s parkiriščem (tudi za invalide);

- sanirala asfaltno površino: Metava;
- asfaltirala del makadamske ceste: pod Pekrsko gorco;
- sanirala asfaltno površino z obnovitvijo talne signalizacije: Radvanjska cesta od Ceste proletarskih brigad do Livadne ulice;
- sanirala asfaltno površino: Rošpoh del 60-a proti Kamnici;
- sanirala asfaltno površino: Trčova 5;
- sanirala asfaltno površino: Za Kalvarijo;
- sanirala asfaltno površino z obnovo talne signalizacije: križišče Zagrebška cesta – Špelina ulica;
- sanirala asfaltno površino in obnovila talno signalizacijo ter spustila robnike (6 kom): Zvezna ulica od Lesjakove ulice do Maroltove ulice;
- spustila robnike (klančine) in obnovila del pločnikov na Prvomajski ulici, Bevkovi ulici, med Rusko ulico in Prvomajsko ulico (skupaj 24 kom);
- dvignila prehod za pešce na Starem mostu na strani Trga revolucije;
- postavila klopi: glavna avtobusna postaja – zamenjava 10 starih klopi z novimi + 5 novih klopi;
- uredila tri parkirna mesta za invalide in zarisala eno novo na Trubarjevi ulici;
- zasadila drevesa: 120 dreves po celotni MOM (Cesta zmage, Focheva ulica, Dalmatinska ulica, Ulica Frana Kovačiča, Koseskega ulica, Oreško nabrežje, Koroška cesta, Trg Leona Štuklja, Romihova ulica, Partizanska cesta, Pohorje pod Arenu in Habakukom).

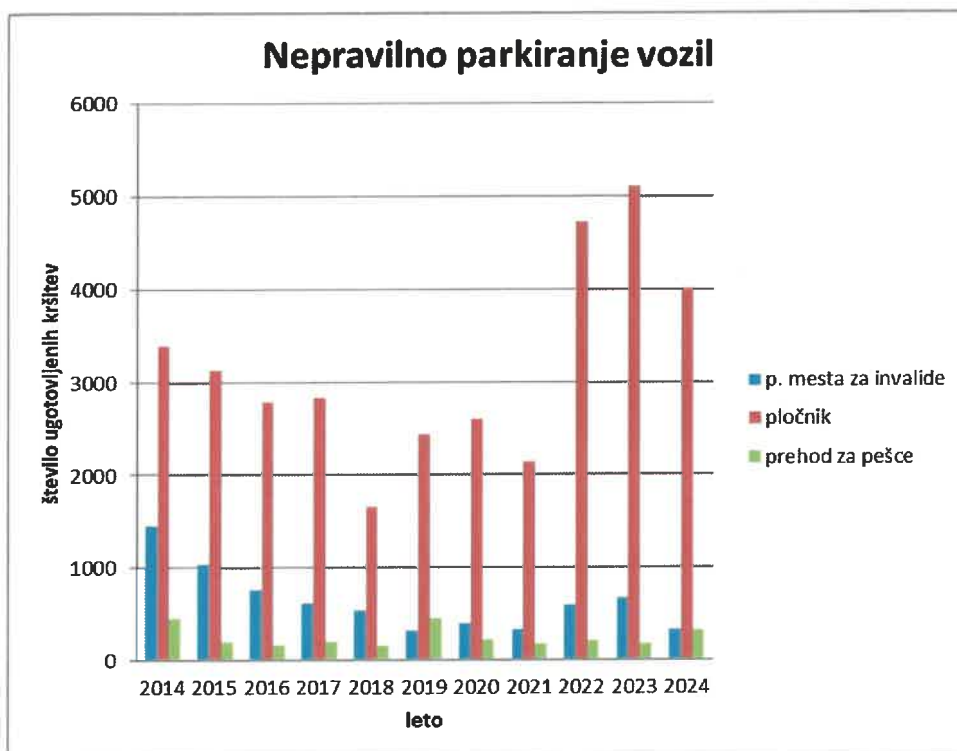
Medobčinsko redarstvo

V Medobčinskem redarstvu Maribor so v sklopu rednega nadzora nad ustavljanjem in parkiranjem vozil poseben poudarek namenili tudi nadzoru nad upravičenostjo parkiranja na mestih, rezerviranih za parkiranje upravičencev do invalidske parkirne karte. V letu 2024 je bilo v Mestni občini Maribor zaznanih 333 tovrstnih kršitev, zoper vse kršitelje pa je bil uveden postopek o prekršku. Za večino tako nepravilno parkiranih vozil je bila odrejena tudi odstranitev vozila (odvoz s kraja prekrška).

Občinski redarji Medobčinskega redarstva Maribor so izvedli tudi 3.999 ukrepov zoper tiste kršitelje, ki so vozila nepravilno parkirali na pločniku ter 321 ukrepov zoper kršitelje, ki so svoja vozila nepravilno parkirali na prehodih za pešce, s čimer so prav tako ovirali in ogrožali mobilnost invalidov, starejših in ostalih pešcev v cestnem prometu.

Medobčinsko redarstvo je izvedlo tudi več nadzorov nad upravičenostjo parkiranja na mestih za invalide v sodelovanju s Policijo. Kot vsako leto, so tudi v letu 2024, v obdobju mednarodnega dneva invalidov, izvedli poostren nadzor na območju Mestne občine Maribor. V času poostrenega nadzora, ki je trajal med 25. 11. 2024 in 8. 12. 2024 so obravnavali 695 kršitev nepravilnega parkiranja, od tega 29 na mestih, rezerviranih za invalidne osebe.

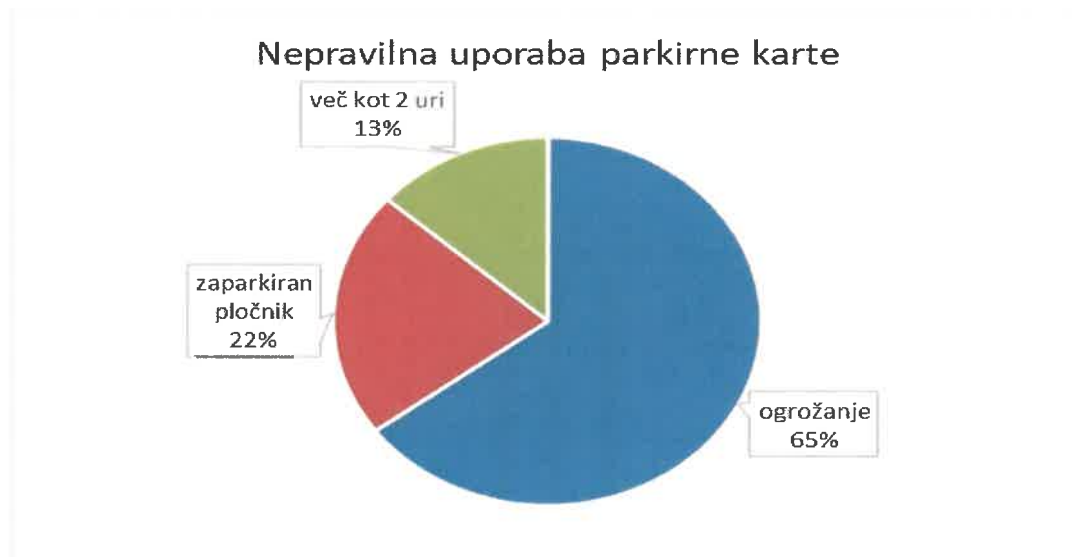
Slika 1: Grafikon števila kršitev

Slika 1: Grafikon števila kršitev (vir: Medobčinsko redarstvo Maribor)

Na sliki 1 je prikazano gibanje števila ugotovljenih kršitev od leta 2014 do leta 2024 na območju Mestne občine Maribor. Opažen je splošni upad ugotovljenih kršitev po letu 2014 ter porast od leta 2022 naprej, saj so z bistveno več zaposlenimi redarji opravili bistveno več nadzorov. Še vedno preveč voznikov neupravičeno zaseda mesta, rezervirana za parkiranje invalidov ob trgovskih centrih, še slabše pa je ugotovljeno stanje nedovoljenega parkiranja na pločnikih.

Med delom občinski redarji ugotavljajo tudi posamezne primere zlorab parkirnih kart in tudi posamezne primere domnevno ponarejenih parkirnih kart. V takih primerih redarji ravnajo v skladu s pooblastili in v skladu z Zakonom o prekrških. V letu 2024 so obravnavali 1 prekršek s področja zlorabe parkirne karte, obravnavali pa so 37 prekrškov nepravilne uporabe parkirne karte. Od tega je 24 uporabnikov parkirne karte ogrožalo ostale udeležence v prometu, 8 jih uporabnikov parkirne karte je parkiralo na pločniku tako, da je zaparkiralo celoten pločnik, 5 uporabnikov parkirne karte pa je parkiralo nepravilno več kot dve uri (grafični prikaz v sliki 2).

Slika 2: Grafikon kršitev nepravilne uporabe parkirne karte v letu 2024 (vir: Medobčinsko redarstvo Maribor)

Projekt *DANOVA NEXT*

V januarju 2024 se je pričelo izvajanje projekta *DANOVA NEXT*. Polno ime projekta je »Pametno transportno omrežje za dostopnost invalidnih potnikov in potnikov z omejeno mobilnostjo v Podonavju na podlagi inovativnih storitev. Na projektu Mestna občina Maribor sodeluje kot partner projekta. Projekt traja do konca junija 2026.

Splošni cilj projekta je izboljšati dostopnost prevoza v Podonavju za vse vrste invalidnosti (vid/sluh in zmanjšana mobilnost) s spodbujanjem inovacij in prenosa tehnologije za ustvarjanje novih prilagojenih inovativnih storitev ter z zagotavljanjem popolnoma dostopnih digitalnih potovalnih informacijskih storitev preko vzpostavitve pametnega omrežja med letališči, pristanišči in lokalnim mestnim prometom.

Projekt *DANOVA NEXT* se osredotoča na izboljšanje dostopnosti za dve ciljni skupini - gibalno ovirane osebe ter gluhe in naglušne. V sklopu pilotnih aktivnosti projekta se bo v Mariboru nadaljevalo z izvedbo ukrepov navedenih v oceni dostopnosti in sicer se bo v sklopu projekta izvedla: ocena dostopnosti; nabava indukcijskih zank ter interkoma za uporabo na blagajnah; nabava premične klančine; usposabljanje za zaposlene; ocena možnosti izvedbe zagotavljanja pomoči osebam z omejeno mobilnostjo.

V letu 2024 se je izvedla ocena dostopnosti ter v sodelovanju z javnim podjetjem Marprom pristopilo k zastavitvi ukrepov za izboljšanje dostopnosti glavne avtobusne postaje Maribor.

V sodelovanju z Društvom študentov invalidov Slovenije ter s predstavniki naglušnih oseb se je v septembru izvedlo testiranje slušnih zank na različnih lokacijah v Mariboru ter preverjalo ustreznost obstoječih slušnih zank. K testiranju so bili povabljeni uporabniki slušnih aparatov in polževih vsadkov, s čimer je bila zagotovljena reprezentativnost različnih uporabnikov. Testiranje je potekalo na Avtobusni postaji Maribor, Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, v poslovalnici Nove Ljubljanske banke in poslovalnici OTP banke. Testiranje je razkrilo tehnične omejitve na posameznih lokacijah in omogočilo pripravo konkretnih priporočil za izboljšanje dostopnosti, vključno z odpravo elektromagnetnih motenj in ustreznim označevanjem lokacij zank. Ta aktivnost je zagotovila dragocene informacije za nadaljnje izboljšave dostopnosti infrastrukture za osebe z okvarami sluha.

V letu 2024 so se skupaj s podjetjem Marprom in predstavniki Urada za komunalno promet in prostor zastavile nadaljnje aktivnosti za leto 2025 povezane z izboljšanjem dostopnosti glavne avtobusne postaje Maribor.

2.2 PREVOZ

Dostopnost prevoza je ključna za izboljšanje kakovosti življenja starejših, saj mobilnost omogoča ohranjanje njihove samostojnosti ter zmanjšuje tveganje za socialno izolacijo. Mestna občina Maribor si prizadeva, da zagotovi večjo mobilnost in izboljša počutje starejših občanov v mestu. Prevozne možnosti omogočajo starejšim, da ostanejo povezani z družbo in ohranijo dostop do različnih storitev.

Maister

Vse dni v letu vozi v območju za pešce in ožjem središču mesta električno vozilo Maister, ki je namenjeno predvsem starejšim, ki jim olajša potovanje po mestu. Namenjeno je tudi gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, staršem z majhnimi otroki ter turistom. Ljudem in okolju prijazno vozilo ne povzroča hrupa in ne oddaja izpušnih plinov. Sprejme lahko do šest potnikov. Prevoz z mini električnim vozilom je za potnike brezplačen. MOM je skupaj z Marpromom 31. 10. in 01. 11. 2024 uvedla prav posebne ugodnosti za občane. Oba praznična dneva so mestni avtobusi št. 3. in 12 vozili brezplačno, na pobudo Pogrebnega podjetja Maribor pa je bil na voljo še brezplačen prevoz z vozilom Maister znotraj pokopališča Dobrava. Mini vozilo Maister je na pokopališču Dobrava vozilo na praznična dneva med 10. in 18. uro. S to novo storitvijo na Dobravi, ki se kot tratno pokopališče razteza na površini 7 hektarjev, so bistveno olajšali gibanje starejšim ter gibalno oviranim po pokopališču do grobnih mest. Maister je v času obratovanja na Dobravi krožil po dogovorjeni trasi po glavnih poteh pokopališča. Na trasi je imel 5 stalnih postajnih točk, kjer je bilo mogoče vstopiti v vozilo. Tako je bil obiskovalcem omogočen enostaven dostop do različnih koncev pokopališča.

Slika 3: Z Maistrom po Dobravi

Avtorica fotografije: Mojca Krenčnik

Prostofer

Prostofer je trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost starejših, ki je v Mestni občini Maribor zaživel 1. julija 2022. Povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in starejše aktivne voznike, ki radi priskočijo na pomoč. Prostofer je namenjen vsem tistim starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nižje mesečne dohodke, pa tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Omogoča jim lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe (prevoz do bolnišnice, zdravstvenega doma, lekarne), brezplačne prevoze do javnih ustanov (banka, pošta, upravna enota), trgovinskih centrov, pokopališč, itd. V letu 2024 je 20 prostovoljnih šoferjev z dvema avtomobiloma opravilo 1.171 prevozov. 79% voženj je bilo opravljenih za namene zdravstva (obisk zdravstvenega doma, bolnišnice in lekarne), 2% za upravne zadeve (obisk banke, občine, pošte, upravne enote) ter 19% za ostale prevoze (obisk trgovine, pokopališča, domov za starejše, društva upokojencev).

Slika 4: Prostofer

Avtor fotografije: Marko Pigac

V mesecu juniju 2024 je župan ob 2. obletnici delovanja Prostoferja v Mariboru pripravil srečanje za prostovoljce in se jim zahvalil za njihovo nesebično pomoč. Na srečanju so prisluhnili njihovim težavam, prostoferji pa so lahko med seboj izmenjali izkušnje ter imeli možnost podati svoje predloge za izboljšave.

Sliki 5 in 6: Srečanje s prostoferji

Avtorica fotografij: Tina Remšak

Okrogla miza o prenovi sistema javnega potniškega prometa

V Vetrinjskem dvoru je 1. februarja 2024 potekala okrogla miza o prenovi sistema javnega potniškega prometa v Mariboru. Predstavljena je bila načrtovana prenova sistema javnega potniškega prometa, ki bo prinesla večjo frekvenco voženj, dostopnost, trajnost in povezljivost. Okrogla miza je ponudila tudi priložnost za podajo mnenj, vprašanj in konstruktivnih predlogov uporabnikov javnega potniškega prometa. Med govorce je bil tudi Marjan Holc, podpredsednik Sveta za starejše. V imenu Sveta je opozoril na primernost oz. neprimernost avtobusov – nekateri so še zmeraj visokopodni in starejši le s težavo premagajo stopnice. Podal je tudi predlog za novo postajališče pri Domu pod gorco. Poudaril je tudi, da bi bilo potrebno vozne rede prilagoditi, da bodo vidni oz. berljivi za vse.

2.3 BIVANJE

Oskrbovana stanovanja, ki so ena izmed oblik bivanja za starejše, so običajno namenjena starejšim osebam, ki so še sposobne samostojnega bivanja in si ne želijo bivanja v domu starejših, vendar pa zaradi starosti že potrebujejo določeno pomoč ali pa bi jo lahko v kratkem potrebovali. Značilnost teh stanovanj je, da vključujejo arhitektonske prilagoditve za starejše ter naj bi zagotavljala osnovno pomoč, socialno podporo, varnost na daljavo ter zdravstveno oskrbo, vendar pa žal to povsem ne drži, ker področje ni ustrezno sistemsko urejeno.

Javni medobčinski stanovanjski sklad Maribor oddaja oskrbovana stanovanja v najem skladno s sprejetimi Pravili za oddajanje oskrbovanih stanovanj v lasti JMSS Maribor (Medobčinski uradni vestnik, št. 10/2022). Oskrbovana stanovanja se nahajajo na Panonski ulici 47 in 49 ob Domu starejših občanov Tezno. Na Panonski ulici 47 in 49 je v dveh stolpičih skupaj 66 oskrbovanih stanovanj. Stolpič na Panonski ulici 47 v Mariboru je, razen dveh stanovanj, ki sta v lasti Mestne občine Maribor, v lasti fizičnih oseb. V stolpiču na Panonski ulici 49, je JMSS Maribor od skupaj 34 stanovanj lastnik 13 oskrbovanih stanovanj, lastnik preostalih 21 oskrbovanih stanovanj pa je Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Vsa navedena stanovanja so zasedena, na listi čakajočih za ta stanovanja je bilo konec leta 2024 uvrščenih 210 prosilcev, upravičenih do oddaje oskrbovanega stanovanja v najem.

Osnova za izračun najemnine za najem enega izmed oskrbovanih stanovanj, ki se nahajajo na Panonski ulici 47 in 49 v Mariboru, je metodologija za oblikovanje neprofitne najemnine, ki se letno usklajuje s stopnjo inflacije. Kot primer JMSS navaja 44 m² veliko oskrbovano stanovanje, kjer najemnina znaša okvirno 280 EUR.

Na Studencih v neposredni bližini doma za starejše Dom pod gorco se nahajata dva objekta z oskrbovanimi stanovanji. 33 oskrbovanih stanovanj je v lasti Doma pod Gorco in 36 oskrbovanih stanovanj v lasti NS PIZ d.o.o. Najemnina za najem oskrbovanega stanovanja Doma pod gorco na Studencih, je tržna. Najemnina oskrbovanega stanovanja vključuje najem stanovanjske enote (višina najemnine je odvisna od kvadrature stanovanja in znaša 7 EUR/m²), najem opreme v kuhinji (kuhinja s kuhinjsko opremo), obratovalne stroške v stanovanjski enoti glede na dejansko porabo (hladna in topla voda, ogrevanje, električna in razsvetljava, odvoz komunalnih gospodinjskih odpadkov) ter sorazmerni del stalnih obratovalnih stroškov za skupne prostore in vzdrževanje skupnih prostorov (vzdrževanje dvigala, čiščenje hodnikov in skupnih prostorov, administrativne stroške). Najemnina v oskrbovanih stanovanjih na Studencih, last NS PIZ, je prav tako tržna, in znaša med 7-8 EUR/m². Po znanih podatkih so vsa stanovanja zasedena.

Do najema oskrbovanih stanovanj so upravičeni prosilci, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- so starejši od 65 let,
- jim preostale psihofizične sposobnosti omogočajo, da z redno, organizirano pomočjo drugega in z zagotovljenim zdravstvenim varstvom ohranjajo zadovoljivo duševno in telesno počutje in samostojnost v bivalnem okolju, tako da ne potrebujejo popolnega institucionalnega varstva v zavodu oziroma domu starejših,
- so zmožni plačevati najemnino in druge stroške, ki so vezani na najem stanovanja.

Najemniki so tako na podlagi pisnega dogovora z Domom za starejše občane Tezno do meseca julija 2022 koristili osnovno storitev oskrbovanega stanovanja, to je klic v sili (24 - urna povezava z zdravstveno-negovalno enoto v Domu), po prenehanju zagotavljanja te storitve s

strani Doma si to storitev najemniki sedaj uredijo sami preko Telekomove storitve »E-oskrba na domu«. Dom na podlagi obvestila z dne 6. 12. 2024 tudi ne zagotavlja več nikakršnih socialno varstvenih storitev v oskrbovanih stanovanjih na Panonski ulici 47 in 49.

SSRS je na lokaciji pod Pekrsko gorco v sklopu 400 javnih najemnih stanovanj zagotovil tudi 60 oskrbovanih stanovanj. Na podlagi leta 2023 izvedenega razpisa je bilo oddanih 51 stanovanj, na ponovnem razpisu v začetku leta 2024 pa je bilo oddanih še preostalih 9 stanovanj.

V Mariboru je predvidena še gradnja 60 oskrbovanih stanovanj na lokaciji Novo Pobrežje (investitor SSRS) in 60 oskrbovanih stanovanj ob Domu Dance Vogrinec (investitor NS PIZ). Glede na trenutne kapacitete in upoštevajoč število prosilcev za najem oskrbovanih stanovanj ugotavljajo, da povpraševanje po slednjih v Mariboru presega ponudbo le-teh. Tako bo z izvedbo projekta SSRS in NS PIZ za izgradnjo oskrbovanih stanovanj v Mariboru v naslednjih letih vsaj delno zagotovljena tovrstna rešitev stanovanjskega vprašanja starejših.

2.4 DRUŽABNO ŽIVLJENJE

Vključevanje starejših v družabno življenje je ključno za njihovo dobro počutje ter ohranjanje duševnega in telesnega zdravja. Sodelovanje v različnih dejavnostih omogoča starejšim ohranjanje stika z drugimi ljudmi ter prispeva k večji povezanosti družbe in zmanjšanju predsodke do starosti. V MOM se zavedamo pomembnosti vključevanja starejših v družabno življenje in zato podpiramo številne programe za starejše.

Toti DCA

Društvo ima status NVO v javnem interesu za opravljanje humanitarne dejavnosti na socialnem področju in je član Slovenske filantropije ter vpisano v Vpisnik prostovoljskih organizacij.

Dnevni center je odprt vsak delovni dan in deluje na treh lokacijah:

- enota DCA Center, Partizanska cesta 12/I. nad.,
- enota DCA Tabor, Gorkega ulica 34 in
- enota DCA Studenci, Šarhova ulica 95.

V programu Svetovalnica za starejše se lahko vsi, ki so se znašli v stiski ali imajo težave, pogovorijo s strokovnjaki iz različnih področij. Svetovalci – prostovoljci so mag. Aco Prosnik, univ. dipl. psih., mag. Ana Šalamun, dipl. soc. del., pravnica Katarina Poštrak, prav., mediatorka Jelka Segulin, dipl. organizatorica. Zunanji sodelavci so Lidija Breznik, mag. soc. gerontologije (Zavod Alojja), Jožica Gamse, dr.med., spec.psih. (društvo Spominčica) in Miša Lovše (SZOTK).

Delavnice in tečaji potekajo permanentno skozi vse leto. Uporabniki se lahko vključijo v več različnih delavnic in tečajev, izbirajo lahko med široko paleto aktivnosti:

- vseživljenjsko učenje – tečaji tujih jezikov, računalništvo, Trening možganov - vaje za urjenje spomina, igra Križemkražem, stenografija... ;
- gibalne in sprostitvene aktivnosti - joga, telovadba, tibetanske vaje, Chi gong, Kneippova delavnica, namizni tenis, pohodništvo, ples, kegljanje, rusko kegljanje, pikado, štrbunk ustvarjalne delavnice, kvačkanje... ;
- kulturno-umetniške dejavnosti – likovne delavnice, foto tečaj, literarna delavnica, knjižnica z bralnim koticom, Skupno branje, likovne razstave, literarne matinee... ;
- ročnodelski programi - Mojstrska delavnica, Hobby delavnica, Šivalnica... ;
- prostočasni programi – bridge, tarok, družabne igre, kuharska delavnica... ;
- skupna srečanja – izleti, pustovanja, novoletna srečanja, srečanja treh DCA-jev MB-LJ-KP, praznovanje rojstnih dni... ;
- javni dogodki – delavnice in predstavitve društev, institucij, šol, posameznikov;
- programi sodelovanja s širšo družbeno skupnostjo (MČ, šole, UM, javne institucije...), humanitarne akcije.

Tabela 1: Povzetek statistike

Povzetek statistike	2024
delavnice in tečaji - število/teden - aktivne	63
število vseh izvedenih delavnic	2.209
število aktivnih voditeljev - prostovoljcev	59
število voditeljev - prostovoljcev 2013 - 2024	123
število prostovoljskih ur delavnic/tečajev	6.076
število vseh prostovoljskih ur	7.181
povprečna udeležba na delavnico-tečaj	7,7
število obiskov vseh programov	24.822
število vpisanih uporabnikov v letu 2024	163
število vpisanih uporabnikov 2013 - 2024	1.324
število občasnih dogodkov	35
sodelovanje - gostovanja v/izven DCA	56
število obiskovalcev občasnih dogodkov	2.971
število skupnih srečanj	19
število likovnih razstav	7

Vir: Toti DCA

V novi enoti DCA Studenci se lahko pohvalijo z izjemnimi rezultati. Že v prvem letu delovanja so v tej enoti ponudili 14 novih programov, pridružilo se jim je 6 novih voditeljev – prostovoljcev, zabeležili so povprečni tedenski obisk 145 uporabnikov, vključenost krajanov iz MČ Studenci se je povečala s 57 kar na 109, torej kar za 52 krajanov.

Vsekakor je to najboljša potrditev, da je bila odločitev za odprtje dnevnega centra aktivnosti na področju MČ Studenci ne samo pravilna, temveč tudi zelo potrebna, ter da je vizija razvoja mreže dnevnih centrov v MO Maribor pravilna.

Medgeneracijsko sodelovanje je del rednih aktivnostih, na tečajih in delavnicah jih obiskujejo učenci, dijaki in študenti. Zelo uspešno sodelujejo s Filozofsko fakulteto z Oddelkom sociologije, Alma Mater Europaea in OŠ Franceta Prešerna ter vrtcem Studenci.

V programu aktivnega sloga življenja je stalno sodelujejo z Zdravstvenim domom dr. Adolfa Drolca, Centrom za krepitev zdravja Maribor in Zdravstvenim domom Slovenska Bistrica, Centrom za krepitev zdravja. Aktivno sodelujejo tudi s številnimi društvi (Balinarsko društvo, KUD A. Besednjak, KD Studenci, Zavod Mars, Romsko društvo Romani Pralipe, DU Center ...) in lokalno skupnostjo (MČ Magdalena, ČO RK Magdalena ...). Obiskujejo jih tudi uporabniki ŠENT-a (Slovensko združenje za duševno zdravje) in igrajo namizni tenis, pikado ter štrbunk. Na področju prostovoljstva zelo tesno sodelujejo s Slovensko filantropijo in Pekarno Magdalenske mreže.

Mariborska knjižnica

V Mariborski knjižnici deluje Univerza za tretje življenjsko obdobje – Knjižnični cikel. Oblika izobraževanja za starejše odrasle je namenjena tistim, ki želijo nadaljevati svoje izobraževanje tudi v tretjem življenjskem obdobju.

Dejavnost, namenjena najstarejšim uporabnikom knjižnice, vsebuje pestro ponudbo različnih aktivnosti v obliki študijskih krožkov, mesečnih srečanj, strokovnih ekskurzij. Učenje novih stvari in aktivno sodelovanje v izobraževalnih dejavnostih pomaga in omogoča izboljšati kognitivne funkcije (pozornost, spomin, izvršilne funkcije,...), krepiti duševno zdravje, zmanjšuje občutek osamljenosti in depresije, povečuje samozavest in samopodobo. Udeležba v izobraževalnih programih ponuja starejšim priložnost za druženje z drugimi ljudmi in sklepanje novih prijateljstev.

V študijsko leto 2024/25 se je vpisalo 550 članov in se aktivno udeležujejo krožkov v 30 študijskih skupinah.

Za člane Knjižničnega cikla so v letu 2023 organizirali in izvedli 8 mesečnih srečanj, ki so se jih udeležili 203 slušatelji. Člani so opravili 40 strokovnih ekskurzij po Sloveniji, od tega 3 ogleda razstav in 2 glasbena dogodka ter 2 strokovni ekskurziji v tujino. Strokovnih ekskurzij se je udeležilo 1.931 slušateljev. V okviru Knjižničnega cikla so izvedli 802 prireditvi (vključno s srečanji na študijskih krožkih), katerih se je udeležilo 10.828 slušateljev.

V letu 2024 so vzpostavili sodelovanje z Umetnostno galerijo Maribor in tako omogočili članom študijske skupine Umetnostna zgodovina vodene obiske razstav iz zbirke galerije.

Študijski krožki delujejo na različnih lokacijah. Največje število skupin je na Slovenski ulici 40, kjer imajo na voljo 3 učilnice. Člani se srečujejo tudi v Vetrinjskem dvorcu, Univerzitetni knjižnici Maribor, Hiši jezikov, Knjižnici Nova vas ter Knjižnici Pobrežje.

Vključeni so v mrežo članic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, prav tako so kot partner vključeni v strateški svet informativno svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih (ISIO).

Andragoški zavod – Ljudska univerza

Na Andragoškem zavodu Maribor dajejo velik poudarek starejši populaciji, za katere izvajajo veliko različnih programov in vsebin. V letu 2024 so imeli vključenih več kot 600 starejših udeležencev, ki so obiskovali aktualna predavanja, tematske delavnice, tečaje in izobraževanja v sklopu različnih projektov.

V programih za tretje življenjsko obdobje je bilo v letu 2024 68 udeležencev, ki so se udeležili jezikovnih tečajev in tečaja klekljanja.

V programih LPIO MOM je bilo 192 udeležencev, ki so se udeležili računalniških tečajev, jezikovnih tečajev (nemščina, španščina, angleščina), tematskih delavnic (makrame, likovna ustvarjalnica, ustvarjalne delavnice), aktualnih predavanj in delavnic o zdravem načinu življenja.

Programe Finančne pismenosti je ob koncu leta 2024 začelo obiskovati 18 udeležencev, starejših od 60 let.

Projekt Digitalni koraki je vključil kar 153 starejših udeležencev, računalniškega tečaja v sklopu razpisa MVI pa se je udeležilo 33 udeležencev.

Programe iz projekta Temeljne kompetence 2023-2029 je obiskovalo 86 starejših udeležencev, ki so bili vključeni v naslednje programe: Računalniško in digitalno opismenjevanje, Računalniška pismenost za odrasle, Priprave na strokovni izpit iz upravnega postopka, Izboljšajmo znanje slovenskega jezika, Z znanjem tujega jezika sem uspešnejši, Trening socialnih veščin, Skrb za naše zdravje in Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moj korak.

Na Andragoškem zavodu izvajajo svetovalno dejavnost v izobraževanju odraslih, ki je v skladu z 52. členom ZIO-1 določena za vsebino javne službe na področju izobraževanja odraslih. Svetovalna dejavnost je ena od temeljnih podpornih dejavnosti v izobraževanju odraslih in

pomembno prispeva k večji dostopnosti do izobraževanja, večji vključenosti v izobraževanje, večji uspešnosti in učinkovitosti izobraževanja in učenja odraslih. V okviru svetovalne dejavnosti so izvajali skupinska in individualna svetovanja na Andragoškem zavodu in na terenu (Mariborska knjižnica, Hram kulture v Selnici ob Dravi, Dom pod Gorco, VGC Rogoza, VGC Orehova vas in še kje). Teme skupinskih svetovanj so bile aplikacija Pri zdravniku, Kako skrbimo za ostre čute, Osnove računalništva, Urjenje spomina, Možganska telovadba, Medijska pismenost, Kako pospešiti učenje tujih jezikov, ki se jih je udeležilo več kot 80 starejših udeležencev.

Pri zavodu izvajajo predvsem individualna svetovanja, kjer starejši največ povprašujejo o uporabi pametnih telefonov, pridobivanju sms pass-a, o učenju računalništva, izvajajo pa tudi cikel pomnjenja, ki ga obiskujejo 3 starejše udeleženke. Vsega skupaj so v individualno svetovanje zajeli preko 50 udeležencev.

Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje

Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Maribor je v letu 2024 obeležilo 5. obletnico delovanja. V letu 2024 se je na nova včlanilo v društvo 68 občanov mesta. Povečal se je tudi njihov interes za vključevanje v več programov hkrati. Število vseh članov je bilo 545 in udeležencev, aktivno vključenih v programe, je bilo 352. Ugotavljajo, da število upokojencev in drugih starejših občanov, ki se želijo učiti in pridobiti nova znanja, v Mariboru narašča.

Izvajajo 21 izobraževalnih programov. Ker je interes članov za posamezne programe velik, imajo 30 skupin. Devetnajst programov poteka skozi celo študijsko leto, praviloma 60 ali 40 ur. Ostali programi se izvajajo ciklično, v obliki delavnic.

U3žo se povezuje tudi z drugimi institucijami v mestu. Povezani so z Univerzo za tretje življenjsko obdobje, pri Mariborski knjižnici, z društvom za izobraževanje in socialni razvoj DISORA, z društvom Spominčica. V programe se lahko vključujejo obiskovalci Dnevnega centra aktivnosti Toti DCA Maribor, člani društev upokojencev v Mariboru in člani Društva za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje. Člani društva sodelujejo pri oblikovanju letnega programa društva. Učijo se torej tisto, kar želijo vedeti, razumeti, želijo študirati ali uporabiti. Cilj društva je, da zadostijo interesom in potrebam uporabnikov, programi ne vsebujejo formalnega preverjanja znanj. Pri delu je prisotna večja avtonomnost, sodelovanje med mentorji in udeleženci ter predvsem velika sproščenost in druženje.

Na U3žo udeležencem omogočajo učenje in izobraževanje na različnih področjih, ki zadostijo interese in njihove potrebe, ob upoštevanju njihove motivacije, hotenj in priložnosti. Mentorji so skrbno izbrani univerzitetni učitelji, priznani strokovnjaki, umetniki, novinarji - tudi tisti v pokoju - pa tudi mladi diplomanti in doktorji znanosti. Medgeneracijsko učenje zagotavlja prenos in izmenjavo znanja in izkušenj ter vzajemno pomoč med generacijami. Učenje v

zreli/pozni odraslosti pogosto zaznamuje osebna, notranja motivacija, brez prisile in zunanjih pritiskov.

Društvo U3žo Maribor se aktivno vključuje v oblikovanje širšega družbenega okolja s sodelovanjem z drugimi društvi in združenji in širšo lokalno skupnostjo.

Izobraževalna srečanja posamezne študijske skupine se odvijajo praviloma enkrat na teden po dve pedagoški uri skupaj.

Na U3žo Maribor starejšim občanom omogočajo učenje in izobraževanje na področjih, ki zadostijo interese in njihove potrebe, ob upoštevanju njihove motivacije, hotenj in priložnosti.

V letu 2024 so izvajali naslednje izobraževalne programe:

- Miselne delavnice za krepitev spomina - 3 skupine,
- Digitalne veščine za vsak dan - 3 skupine,
- Angleški jezik - 3 skupine,
- Angleščina po metodi Davida Greenwalda - 2 skupini,
- Nemški jezik,
- Nemščina po metodi Davida Greenwalda,
- Španski jezik - 3 skupine,
- Italijanski jezik- 2 skupini,
- Francoski jezik,
- Pilates 1,
- Pilates 2,
- Ko spregovori literarno besedilo,
- Umetnostna zgodovina,
- Aktivna hoja,
- Usposabljanje za kakovostnejše bivanje v tretjem življenjskem obdobju,
- Spoznavajmo svoje mesto in domovino,
- Okrasne rastline nas razveseljujejo,
- Fotografiranje in urejanje fotografij,
- Ohranimo zdravje v zrelih letih - samozdravljenje blažjih bolezenskih stanj,
- Lutkovni klub,
- Zdrava prehrana za zrela leta: kako ohraniti vitalnost?.

Izobraževalni programi so potekali vsak teden po dve šolski uri v učilnicah na Dobi, Prešernova ulica 1. V skupini je bilo povprečno 6 do 12 udeležencev. Učna ura je bila sestavljena iz predavanja, sodelovanja udeležencev, predstavitve lastnega raziskovalnega dela in preverjanju usvojenega novega znanja. Delavnice so trajale 5 tednov. Srečanje skupine (v

skupini je bilo največ 15 udeležencev) je potekalo 1- krat na teden in trajalo 120 - 180 minut (odvisno od konkretne vsebine srečanja).

Vsako srečanje je bilo sestavljeno iz uvodnega, glavnega in zaključnega dela. Uvodni del je trajal 10 do 20 minut, glavni del od 60 do 120 minut, zaključni del srečanja pa od 10 do 30 minut (odvisno od dolžine posamičnega srečanja, t. j. 120 - 180 minut). Individualna svetovanja: na njem se je ocenilo začetno stanje posameznika, na podlagi subjektivnih in objektivnih rezultatov ter razgovora.

Društva upokojencev

Tudi društva upokojencev izvajajo programe za vključevanje in aktivno življenje upokojenk in upokojencev ter omogočajo in spodbujajo različne oblike društvenih aktivnosti in druženja. Društva za svoje člane organizirajo razna družabna srečanja, kulturne prireditve, izlete, organizirajo letovanja (npr. v hotelu Delfin v Izoli) ter jim omogočajo vključevanje v športne in kulturne aktivnosti. Društva organizirajo in izvajajo humanitarne in dobrodelne dejavnosti, socialno in drugo pomoč na domu za člane, ki so tega potrebni zaradi starosti, bolezni ali onemoglosti, če za to prosijo sami ali njihovi svojci. Društva prav tako vplivajo na člane v duhu medsebojnega spoštovanja, jih motivirajo k aktivnemu življenju in družabnosti, seznanjajo s socialno, zdravstveno in podobno tematiko. Mnoga društva upokojencev izvajajo projekt "Starejši za starejše" - vseslovenski projekt, namenjen vsem starejšim od 69 let, ki živijo doma, in ugotavljanju njihovih potreb po vseh vrstah pomoči na domu in jim to pomoč v okviru DU in ob sodelovanju z vladnimi in nevladnimi organizacijami organizirati s ciljem, da bi lahko čim dlje ostali v domačem okolju. (glej tudi točko 2.5).

Mestne četrti in krajevne skupnosti

Mestne četrti in krajevne skupnosti MOM so v letu 2024 izvedle številne aktivnosti za starejše; v nekaterih je bilo teh aktivnosti več, drugje manj, v vseh delih občine pa je tej skupini prebivalstva namenjena posebna skrb. Vse aktivnosti so bile za udeležence brezplačne.

Aktivnosti, ki so jih izvedle mestne četrti in krajevne skupnosti za starejše v letu 2024:

- srečanja oz. druženja starejših v prostorih MČ in KS, v sodelovanju z različnimi društvi,
- predavanja in predstavitve na temo zdravja, npr. prva pomoč, demenca, ...,
- periodične meritve krvnega pritiska in sladkorja v krvi, individualna svetovanja in informiranje starejših o možnostih vključitve v preventivne programe ... (v sodelovanju s patronažno službo Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor),
- redno sodelovanje z Rdečim križem na področju skrbi za starejše,
- različne športne in sprostitvene aktivnosti, prilagojene starejšim,

- igranje družabnih iger, šaha, namiznega tenisa, ruskega kegljanja, pikada (skozi vse leto),
- medgeneracijski dogodki in aktivnosti (tudi v sodelovanju s šolami, vrtci),
- usvajanje različnih veščin (digitalna pismenost, tuji jeziki, uporaba javnih storitev ...),
- predavanja in delavnice na različne teme – vseživljenjsko učenje, osebnostna rast ...,
- različni ustvarjalni krožki in delavnice,
- brezplačna pravna pomoč (večina uporabnikov so starejši),
- mesečne pisarne Centra za socialno delo Maribor (v nekaterih MČ in KS),
- izleti v sodelovanju z društvi upokojencev,
- obiskovanje starejših krajanov ob visokih osebnih jubilejih,
- srečanja borcev,
- starejši so kot ciljna skupina vključeni v večino prireditev, ki jih MČ in KS izvajajo za svoje krajanke – praznovanje krajevnega praznika, kulturnega praznika, materinskega dneva in dneva žena, božično-novoletnega dogajanja, različne kulturne prireditve in družabni dogodki,
- ob Dnevu Maribora so MČ in KS v sodelovanju s prostovoljnimi gasilskimi društvi soorganizirale brezplačen prevoz starejših na lokacije prireditev,
- v okviru rednega dela mestnih četrtin in krajevnih skupnosti referenti pomagajo starejšim pri razumevanju pomembnih informacij, izpolnjevanju obrazcev in podobno.

2.5 SPOŠTOVANJE IN VKLJUČEVANJE V DRUŽBO TER POLITIČNO IN CIVILNO UDEJSTVOVANJE

Spoštovanje starejših je temelj zdrave in vključujoče družbe, kjer imajo vsi posamezniki, ne glede na starost, enake možnosti za sodelovanje. Vključevanje starejših v različne družbene dejavnosti in procese odločanja ne prispeva le k njihovem dobremu počutju, ampak tudi k večji povezanosti in solidarnosti v skupnosti. Starejši so bogat vir izkušenj in modrosti, ki lahko pomembno obogatijo družbeni razvoj. Z ustanovitvijo Sveta za starejše je Mestna občina omogočila, da se starejši in njihovi predstavniki vključijo v oblikovanje občinskih politik, ki vplivajo na njihovo življenje. Člani Sveta za starejše opozarjajo na ključna vprašanja, sodelujejo pri oblikovanju strategij, politik in aktivnosti, ki vplivajo na starejše v mestu. S tem se zagotavlja, da so glasovi starejših upoštevani pri pomembnih odločitvah, ki oblikujejo njihov vsakdan.

MOM zagotavlja proračunska sredstva za delovanje Sveta za starejše. V letu 2024 so bila zagotovljena sredstva v višini 5.000,00 EUR. S sredstvi MOM zagotavlja delovanje oz. pokriva stroške Infofona 65+ ter sodeluje pri organizaciji in izvedbi praznovanja mednarodnega dneva starejših.

Starejši z redno telesno vadbo pripomorejo k lastnemu splošnemu dobremu počutju, hkrati pa je vadba tudi najboljše orodje, s katerim ohranjajo telesne spretnosti in sposobnosti. V Mariboru se že vrsto let trudimo in posebno pozornost posvečamo sofinanciranju programov

športa za starejše od 65 let, ki jih izvajajo številna športna društva. Sofinanciranje poteka skladno z Odlokom o sofinanciranju letnega programa športa v MOM, Letnim programom športa. Sofinanciramo delo strokovnega kadra in uporabo objekta. Društva, ki se ukvarjajo s strokovno vodeno vadbo starejših od 65 let, se vsako leto sofinancirajo na podlagi uspešne prijave na javni razpis. Na področju športa starejših od 65 let je MOM v letu 2024 sofinancirala strokovni kader in uporabo objekta v skupni vrednosti 24.521,08 EUR, od tega 12.121,57 EUR za uporabo prostora ter 12.399,51 EUR za program.

Šport Maribor iz Skupine JHMB je pod pokroviteljstvom MOM pripravil pestro dogajanje ob evropskem tednu športa. Med 23. in 29. septembrom 2024 so tako imeli občani in občanke Maribora priložnost brezplačno preizkusiti različne oblike rekreacije. Športni programi so bili primerni za vse starostne skupine ter so vključevali plavanje in vadbo na napihljivih blazinah v kopališču Pristan, drsanje v Ledni dvorani, v dvorani Tabor pa namizni tenis in kegljanje na enem izmed najmodernejših kegljišč v tem delu Evrope. Namen dogodka je bil promovirati zdrav življenjski slog, več telesne aktivnosti in vključevanje širše javnosti v športne aktivnosti.

MOM sofinancira tudi izvajanje programov društev upokojencev na območju Mestne občine Maribor. Sofinanciranje društev upokojencev je pomemben način podpore, ki omogoča, da društva izvajajo različne dejavnosti in programe za starejše ter tako prispevajo k izboljšanju kakovosti njihovega življenja. Ta oblika podpore je ključna za ohranjanje aktivnosti, socialne vključenosti in dobrega počutja upokojencev. Pomembnost sofinanciranja društev upokojencev je tudi v tem, da zagotavlja trajnostno delovanje teh organizacij in omogoča, da so dejavnosti dostopne tudi tistim, ki si jih sicer ne bi mogli privoščiti. S tem se zmanjšuje tveganje za socialno izključenost in omogoča aktivno staranje. V letu 2024 je MOM sofinancirala 16 društev upokojencev v skupnem znesku 40.000,00 EUR.

2.6 DRUŽBENO ANGAŽIRANJE IN ZAPOSILITEV

Veliko starejših se po upokojitvi občasno vključi v delovni proces zaradi dodatnega zaslužka ali pa se vključijo v prostovoljsko delo. Starejši, ki so vključeni v prostovoljstvo, se pogosto soočajo z mnogimi pozitivnimi učinki, tako na osebni kot na socialni ravni. Prostovoljno delo jim omogoča, da ostanejo aktivni, povezani z drugimi in da občutijo občutek smiselnosti ter pripadnosti. To ima pomemben vpliv na njihovo duševno in fizično zdravje, saj zmanjšuje občutke osamljenosti in izolacije, ki so lahko pogosti v starejših letih. Pomembnost prostovoljstva pri starejših je tudi v tem, da prispevajo k skupnosti z izkušnjami, modrostjo in znanjem, ki so jih pridobili skozi življenje. S tem ne le, da pomagajo drugim, ampak tudi ohranjajo aktivno vlogo v družbi. Starejši prostovoljci lahko s tem pogosto delujejo kot mentorji, svetovalci ali vzorniki.

Mestna občina Maribor je v letu 2022 pristopila k projektu Prostofer. Prostofer, skovanka iz fraze 'prostovoljni šofer', je trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt zavoda Zlata mreža za mobilnost starejših. Prostovoljno delo in programi, kot je Prostofer, imajo pomembno vlogo v današnji družbi, saj omogočajo pomoč tistim, ki so v stiski, in prispevajo k večji povezanosti v skupnosti. Prostoferji so pogosto starejši prostovoljci, ki si želijo biti v pomoč drugim in hkrati ostati aktivni ter povezani z okoljem. Prevoz, ki ga nudijo, ni le fizična pomoč, ampak tudi priložnost za socializacijo. Za mnoge uporabnike te storitve je vožnja s Prostoferjem tudi priložnost za pogovor in zmanjšanje občutka osamljenosti. Projektu Prostofer v Mestni občini Maribor se je do leta 2024 pridružilo že 21 prostovoljcev, ki vsakodnevno opravijo številne prevoze po mestu.

Kot prostovoljci delujejo tudi člani Sveta za starejše MOM, ki ga sestavlja 13 članov z različnih področij. V letu 2024 so se sestali na dveh sejah, kjer so obravnavali problematiko starejših ter dali pobude in predloge. Seje so bile javne, zapisniki in vabila so se objavila na [spletni strani MOM](#). Prav tako so člani Sveta prostovoljno sodelovali pri organizaciji in izvedbi različnih dogodkov, namenjenim starejšim.

Tudi v društvu U3žo so prostovoljci opravili v poročevalskem obdobju številna administrativna, organizacijska, strokovna in animatorska dela.

V poletnih mesecih so prostovoljci in mentorji izvedli naslednje aktivnosti:

- evalvacija 310 anketnih vprašalnikov za vseh 30 skupin;
- izvedli delavnico z mentorji (poročanje o delu v preteklem obdobju, predlogi za izboljšanje oz. spremembe programov za naslednje šolsko leto);
- mentorji so pripravili nove vsebine oz. posodobljene vsebine programov;
- testirali so nove oblike in vsebine izobraževalnih programov v fokusnih skupinah udeležencev;
- pripravili so raspored učnih ur za prihodnje šolsko leto;
- izdelali so vsebine za tretjo številko glasila Nova znanja;
- pripravili so dogodek poletno srečanje članov U3žo.

2.7 KOMUNIKACIJA IN OBVEŠČANJE

Obveščena je ključna za zagotavljanje kakovostne komunikacije s starejšimi. Pomembno je, da so starejši ustrezno seznanjeni z informacijami, ki vplivajo na njihovo življenje. Informacije morajo biti jasne, enostavne in dostopne. Pri komunikaciji s starejšimi je nujno, da se vzdržuje primeren in spoštljiv odnos. Pravilno izbrana komunikacija omogoča, da se starejši počutijo slišane, spoštovane in vključene v družbo.

Svet za starejše MOM je v letu 2024 organiziral dogodka, ki sta pripomogla k informiranju in ozaveščanju občanov. To sta bila Dan odprtih vrat Doma pod gorco ter praznovanje

Mednarodnega dneva starejših. S sodelovanjem službe za stike z javnostjo MOM se je na prireditve vabilo medije, o dogajanju se je obveščalo tudi na občinski spletni strani.

Dan odprtih vrat Doma pod gorco

V okviru Dneva odprtih vrat Doma pod gorco v juniju 2024 se je predstavil Svet za starejše MOM in Informacijska pisarna za starejše. Predstavili so delovanje Sveta in Informacijske pisarne ter delovanje brezplačnega telefona Infofon 65+ (svetovanje starejšim preko brezplačnega telefona 080 22 01), hkrati pa so predstavili tudi projekt Prostofer, brezplačne prevoze za starejše. Veliko zanimanja je bilo za novo pridobitev Informacijske pisarne – svetovanja v zvezi z demenco, ki ga opravlja Društvo spominčica Maribor. Na stojnici je bil prisoten tudi Marjan Holc, podpredsednik Sveta za starejše in vodja društva Toti DCA, kjer je nudil informacije o aktivnostih, ki jih izvajajo v dnevni centrih aktivnosti za starejše. Na dogodku so razdelili številne brošure in drugi informacijski material.

Slika 6: Predstavitev Sveta za starejše ob Dnevu odprtih vrat Doma pod gorco

Avtorica fotografije: Mojca Krenčnik

Mednarodni dan starejših

Svet za starejše Mestne občine Maribor je skupaj z društvom Toti DCA in nekaterimi društvi upokojencev ob podpori MOM pripravil proslavo. Dne 01. 10. 2024 je v Pokrajinskem muzeju Maribor v Viteški dvorani potekala proslava ob mednarodnem dnevu starejših. Zbrane sta nagovorila predsednica Sveta za starejše Metka Roksandić in župan Mestne občine Maribor Aleksander Saša Arsenovič. Oba sta v ospredje postavila starejše in opozorila na pomembnost spoštovanja, primernega komuniciranja s starejšimi ter zavedanje o potrebah starejših ter izvajanje ukrepov za izboljšanje življenjskega okolja in družabnega življenja starejših. Na ta dan je priložnost izraziti starejšim spoštovanje, jim priznati njihov prispevek družbi. Pester program svečane prireditve so obogatili vokalna skupina pevk ljudskih pesmi Marice iz DU Maribor Center, vokalna skupina DUR DU Ruše, literarna skupina društva TOTI DCA Maribor, literarna

skupina Vedrina Kulturnega društva Studenci Maribor, ženska vokalna skupina Lipa DU Brezje-Dogoše-Zrkovci, ženski pevski zbor DU Malečnik in Marjan Pungartnik, član Sveta za starejše.

Sliki 7 in 8: Nastopajoči na proslavi ob mednarodnem dnevu starejših

Avtor fotografij: Andrej Mihelič

O proslavi in o mednarodnem dnevu starejših so poročali tudi mediji:

- <https://vecer.com/maribor/aktualno/video-in-foto-nemogocih-devet-sekund-za-preckanje-ceste-kaj-se-moti-starejse-v-mariboru-10366742>
- <https://365.rtvsllo.si/arhiv/tele-m/175076164>

Spletna stran

Na spletni strani <https://maribor.si/> pod zavihkom Starejši – Svet za starejše (<https://maribor.si/mestni-servis/starejsi/svet-za-starejse/>) se uporabnikom sporočajo različne informacije, objavljajo vabila na seje Sveta za starejše, zapisniki sej, novice, zanimivosti ter različna dokumentacija povezana z delom Sveta. Stran je namenjena javnosti, starejšim in strokovnim službam.

Informacijska pisarna za starejše

S 1. oktobrom 2022 je na MOM zaživela Informacijska pisarna za starejše, ki deluje na Slovenski ulici 40. Uradne ure informacijske pisarne so od ponedeljka do petka od 08.00 – 10.00. Starejši se lahko osebno oglasijo v pisarni, pokličejo na tel. št. pisarne 02 220 1 333, pokličejo na brezplačno tel. št. 080 22 01 ali pa pišejo na e-mail starejsi@maribor.si. V letu 2024 je pomoč poiskalo 88 starejših oseb. Največkrat so želeli pridobiti informacije o Prostoferju, o pomoči na domu, o oskrbovanih stanovanjih, o E-oskrbi. Klicali so tudi, ker so potrebovali različne kontaktne številke ali pa so želeli, da se jim pomaga naročiti se pri specialistu.

Demenca ima tisoč obrazov. S pravnimi pristopi, svetovanjem in podporo se lahko doseže boljše kakovost življenja osebe z demenco in njegove družine. Zato je od meseca aprila 2024 naprej v Informacijski pisarni za starejše MOM na voljo Društvo za pomoč pri demenci

Spominčica Maribor za individualni pogovor v zvezi z demenco. Svetovanje vodi Jožica Gamse, dr. med., spec. psihiater. Posvet poteka vsak četrtek med 11.15 in 13.15 v Informacijski pisarni za starejše, Slovenska ulica 40 (pritličje, soba3). Povprečno sta se v enem dnevu posveta udeležila dva obiskovalca, vsak pogovor je trajal približno 45 minut. Posvet želijo pretežno svojci, ki skrbijo za obbolelega družinskega člana in potrebujejo pomoč in nasvet, udeležili pa so se ga tudi tisti, ki jih skrbi, da se pri njih že pojavljajo prvi simptomi demence. Vsi ti obiskovalci potrebujejo strokovni nasvet, nasvet o konkretni pomoči, potrebujejo pa tudi dovolj časa, da spregovorijo o svojih težavah, strahovih in drugo. V svetovalnici na vprašanja odgovarjajo prav tako po elektronski pošti, pa tudi po telefonu. Društvo spominčica Maribor je za osebe z demenco in njihove svojce v letu 2024 pripravilo v prostorih doma Pod gorco enkrat mesečno, v prostorih Toti DCA pa dvakrat mesečno, srečanja Cafe Alzheimer. Podobna srečanja so organizirali tudi v domovih SeneCura, Hoče-Slivnica in Pobrežje. Jeseni je bila organizirana še skupina za samopomoč. Pripravili pa so tudi srečanja s krajanji občin Ruše in Miklavž na Dravskem polju ter Razvanje. V maju 2024 so organizirali dve izobraževanji: prvega z naslovom "Vpogled v svet demence", drugega – v septembru – pa z naslovom "Čas za ukrepanje glede demence, čas za ukrepanje glede Alzheimerjeve bolezni". Obe predavanji sta bili dobro obiskani.

O delovanju Sveta za starejše, Informacijske pisarne ter o Prostoferju so poročali številni mediji:

- <https://365.rtv slo.si/arhiv/tele-m/175076164>
- <https://maribor24.si/lokalno/brezplacni-prevozi-za-starejse-v-mariboru-naleteli-na-dober-odziv/>
- <https://radiomaribor.rtv slo.si/podkast/radijska-delavnica-znancev/140230038/175074170?page=1>
- <https://radiomaribor.rtv slo.si/podkast/radijska-tribuna/139089468/175076288>
- https://365.rtv slo.si/podkast/aktualno-na-radiu-maribor/175061813?fbclid=IwY2xjawl2K_1leHRuA2FibQIxMQABHWvOvhzYwEW-LKS6l-PG3vjEbm1CrYRkp4uieMj8HYVeLQOnU9wXKHd4BA_aem_8hj--kzCR411u82MSeuk4w

Srečanje s predstavniki Sveta za starejše iz Slovenske Bistrice

V mesecu septembru 2024 je potekalo srečanje s predstavniki Sveta za starejše iz Slovenske Bistrice z željo po izmenjavi dobre prakse. Srečanja so se udeležili predsednica Sveta za starejše MOM, predstavniki MOM in predstavniki Sveta za starejše Slovenska Bistrica. Ogleдали so si Informacijsko pisarno za starejše na Slovenski ulici 40. Zanimalo jih je, kako deluje, kako poteka financiranje delovanja Sveta starejših MOM in informacijske pisarne in podobno. Izmenjali so si izkušnje in ugotovili, da se potrebe in pristopi zelo razlikujejo, predvsem zaradi specifičnosti mest.

2.8 STORITVE SKUPNOSTI IN ZDRAVSTVENIH SLUŽB

V celotnem programu socialnega varstva lokalne skupnosti po obsegu finančnih sredstev prevladujejo programi za starejše.

Socialnovarstveno delovanje na lokalni ravni je prepoznavno v treh nivojih. Prvi nivo socialnovarstvene mreže določa Zakon o socialnem varstvu, če izpostavimo samo programe za starejše: plačilo storitev na področju institucionalnega varstva in pomoč na domu. V drugem nivoju socialnovarstvenih storitev je izpeljan program občinskih subvencij: kjer so programi za starejše le v manjšem deležu, največ je uporabnikov socialne kuhinje. Tretji nivo socialnovarstvene ponudbe predstavlja civilna družba (NVO) in vključevanje v evropske projekte. V letu 2024 je bilo pomembno tudi sodelovanje z Zavodom RS za zaposlovanje pri izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja, kjer so starejši brezposelni prepoznani kot ciljna skupina. MOM sofinancira brezposelne osebe, ki so vključene v javna dela in so starejša od 55 let, invalidne brezposelne osebe, katere invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa ter brezposelne osebe, starejše od 50 let z nižjo ravnjo izobrazbe. V letu 2024/2025 MOM sofinancira s področja zdravstvenega in socialnega varstva 24 oseb, ki so vključene v javna dela.

V strukturi celotnih sredstev programa socialnega varstva v občini kar 75% predstavljajo sredstva za poravnavo obveznosti, ki izhajajo iz zakonsko določenih socialnovarstvenih pravic, za starejše. V okviru ostalega dela področja je delež, namenjen starejšim manjši.

Center za pomoč na domu Maribor

V MOM javno službo socialne oskrbe na domu opravlja javni zavod Center za pomoč na domu. Socialna oskrba na domu je strokovno voden proces in organizirana oblika praktične pomoči.

Pomoč na domu je socialnovarstvena pravica, opredeljena v Zakonu o socialnem varstvu, regulira jo Pravilnik o standardih in normativih za opravljanje socialno varstvenih storitev, Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev in Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev, ki natančno določajo vsebino, upravičence, izvajalce, normative, metodologijo za oblikovanje cen in merila za oprostitev pri plačilu te socialnovarstvene storitve.

Namenjena je upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni pa se ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti.

Storitve pomoči na domu obsegajo naslednja opravila: pomoč pri temeljnih dnevni opravilih, gospodinjsko pomoč, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

Iz proračune občine se storitev pomoč družini na domu sofinancira, doplačilo neposredne socialne oskrbe krijejo uporabniki sami in njihovi svojci v skladu s plačilno sposobnostjo. Cena za uporabnika od junija 2024 znaša 6,10 EUR na uro, ob nedeljah 7,44 EUR na uro, za praznike in dela proste dneve znaša 7,97 EUR na uro.

Vseh vključenih uporabnikov je povprečno mesečno 455.

Institucionalno varstvo odraslih

Pravica je opredeljena v Zakonu o socialnem varstvu, namenjena je starejšim od 65 let in mlajšim invalidnim osebam, ki so se zaradi zdravstvenih, socialnih ali drugih razlogov odločili, da se preselijo v institucijo, stanovanjsko skupino ali drugo družino, ki uporabnikom nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcijo doma ali lastne družine. Institucionalno varstvo obsega osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo v skladu z veljavno zakonodajo.

Do (do)plačila oskrbnih stroškov je povprečno mesečno upravičenih 451 oseb pri 39 izvajalcih.

Osnovno in socialno oskrbo je pod določenimi pogoji na osnovi odločbe Centra za socialno delo dolžna upravičencem delno ali v celoti plačevati lokalna skupnost. Zdravstvene storitve so upravičencem zagotavljane s sredstvi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Socialno-humanitarni program in programi za krepitev zdravja

Organizacije in društva, ki izvajajo socialno varstvene in humanitarne programe ter programe za krepitev zdravja, predstavljajo mrežo organiziranih storitev kot dopolnitev javnim službam socialnega varstva in zdravstva v mestu. Vsako leto se prijavljajo na razpis in z občino sklenejo pogodbo o sofinanciranju. Sofinanciranje programov društev ter drugih organizacij, ki izvajajo programe za starejše je bilo izvedeno na osnovi dveh javnih razpisov v letu 2024 in sicer »programi za krepitev zdravja« (sofinanciranje 39 izvajalcev, 60 programov, v višini 39.500,00 EUR,) in »socialnovarstveni programi« (sofinanciranje 65 izvajalcev, 99 programov, v višini 174.950,00 EUR).

Dopolnilni programi na področju socialnega varstva

Na področju socialnega varstva je vsako leto objavljen javni razpis za sofinanciranje dopolnilnih socialnovarstvenih programov nevladnih organizacij, javnih zavodov in drugih izvajalcev. Namenjen je preprečevanju in reševanju socialne problematike ranljivih skupin prebivalstva, družin in posameznikov, ki se zaradi različnih razlogov znajdejo v socialnih stiskah in težavah ali v težkih življenjskih situacijah. Razpisanih je deset področij, šesto področje je namenjeno izključno starejšim in sicer socialnovarstvenim programom – dnevni centri za starejše izven institucionalnega varstva, opolnomočenje starejših in neformalna izobraževanja starejših. Te programe sta v letu 2024 izvajala Toti DCA in Društvo univerza za tretje življenjsko obdobje.

E-oskrba

E-oskrba je socialnovarstvena storitev socialnega servisa, ki starejšim omogoča samostojnejše, bolj varno in neodvisno bivanje v domačem okolju, saj zagotavlja 24-urno povezavo z asistenčnim centrom oz. zdravstvenim osebjem in organizacijo pomoči, če jo uporabniki potrebujejo. Mestna občina Maribor z javnim razpisom za subvencioniranje socialno varstvene storitve socialnega servisa oskrbe na daljavo zagotavlja pomoč občanom pri kritju stroškov uporabe storitve e-oskrbe, in sicer z mesečno subvencijo v višini 10 eur za obdobje 24 mesecev. Do subvencije so upravičene fizične osebe s stalnim prebivališčem v Mestni občini Maribor, ki morajo izpolnjevati en pogoj iz vsaj dveh različnih kriterijev javnega razpisa. Kriteriji so opredeljeni po kategorijah, in sicer kot starostni pogoj, bivanjske okoliščine, bolezensko stanje in socialni položaj vlagatelja. MOM je na dan 31.12.2024 E-oskrbo sofinancirala 17 uporabnikom.

Varuhinja bolnikovih pravic

Institut varuha bolnikovih pravic je leta 2002 ustanovil Mestni svet MOM za potrebe občanov mesta Maribor in občanov statistične regije Podravja. Leta 2019 je delo prevzela Lidija Breznik, magistrica socialne gerontologije. Pisarna varuha bolnikovih pravic se nahaja na naslovu Ulica heroja Staneta 1, v Mariboru. Pobudo za začetek postopka pri varuhinji bolnikovih pravic lahko da vsak, ki meni, da so mu bile z dejanjem ali opustitvijo javnega zdravstvenega zavoda ali koncesionarja kršene pravice. Varuhinja bolnikovih pravic lahko javnim zdravstvenim zavodom ali koncesionarjem naslovi: predloge, mnenja, kritike ali priporočila, ki jih ti obravnavajo in nanje odgovarjajo. Delovno področje varuha bolnikovih pravic zajema obravnavanje pritožb bolnikov zoper potek in posledice zdravljenja ter zaradi neprimerne ali nevljudnega odnosa zaposlenih v javnih zdravstvenih zavodih ali pri koncesionarjih. Pri svojem delu je neodvisna in samostojna. Postopek obravnave je za bolnike zaupen in neformalen ter za stranke brezplačen. Pri svojem delu varuh spremlja in opozarja širšo javnost ter pristojne inštitucije na težave, s katerimi se srečujejo invalidne osebe, kakor tudi starejše osebe. V letu 2024 je varuhinja bolnikovih pravic na povabilo zainteresiranih društev invalidov oziroma njihovih združenj izvedla predavanja, na katerih je predstavila področje dela pisarne varuhinje bolnikovih pravic ter jih seznanila z zakonsko predpisanimi pravicami in pritožbenimi postopki na področju zdravstva in pravic pacientov. Povezovanje z društvi invalidov je potekalo tudi preko sodelovanja na sejah delovnih skupin Sveta invalidov in Sveta za starejše.

Festival duševnega zdravja

MOM je 15. maja 2024 gostila 2. Festival duševnega zdravja. Obiskovalci so se udeležili predavanj in delavnic različnih strokovnjakov na področju duševnega zdravja, obiskali so lahko interaktivne koticke in stojnice, na katerih so se predstavile številne organizacije, ki delujejo na področju duševnega zdravja. Za starejše sta potekali dve delavnici, in sicer Osamljenost ob

vstopu v pokoj, ki jo je vodila Jožica Gamse, dr. med., spec. psih. in delavnica z naslovom Ali se lahko izognemo demenci?, ki jo je vodil Drago Perger, univ. dipl. psih.

Zdravstvena postaja Magdalena

20. junija 2024 se je odprla že dolgo pričakovana nova Zdravstvene postaja Magdalena. Ta sodobna zdravstvena ustanova prinaša celovito in kakovostno zdravstveno oskrbo za vse prebivalce Maribora in širše regije ter nudi širok spekter zdravstvenih storitev. V Zdravstveni postaji Magdalena se izvaja več storitev, med njimi ambulante družinske medicine, pediatrične ambulante ter laboratorijske storitve v okviru primarnega zdravstvenega varstva in specialistične ambulante (urološka in dermatološka ambulanta). V pritličju objekta je umeščena lekarna, ki pacientom omogoča hiter in enostaven dostop do zdravil. V kleti objekta je na voljo 30 parkirnih mest za obiskovalce. To je zlasti dobrodošlo za starejše, ki težko hodijo, in mlade starše z otroki.

Projekt Ready4Heat

Globalno segrevanje prinaša pogostejše in močnejše vročinske valove. Več vročih dni ter pogostejši in dolgotrajnejši vročinski valovi povečujejo tveganje za zdravje ljudi. Povečuje se število z vročino povezanih bolezni in smrti. Medtem ko veliko ljudi trpi zaradi vročinskega stresa, so nekatere skupine ljudi še posebej ranljive in mednje spadajo tudi starejši. Mesta v Srednji Evropi se morajo prilagoditi, vendar številna nimajo strategij in akcijskih načrtov za zaščito svojih prebivalcev pred vročino. Projekt Ready4Heat podpira mesta pri uvajanju preizkušenih kratko-, srednje- in dolgoročnih ukrepov s poudarkom na problemu: nenadnih vročinskih valov. Poseben poudarek projekta je na ukrepih, ki lahko v primeru vročine učinkujejo takoj.

V okviru projekta Ready4Heat smo v MOM izdelali Strategijo in akcijski načrt za blaženje in preprečevanje negativnih posledic vročinskih valov ter pripravili ustrezne ukrepe. Poleg tega je projekt vzpostavil lokalne mreže deležnikov, ki sodelujejo in skupaj rešujejo problem toplotnih obremenitev.

V sklopu projekta Ready4Heat se je razvil celovit pristop za interakcijo z ranljivimi skupinami, ki je bil ključen za oblikovanje učinkovitega načrta za blaženje negativnih posledic vročinskih valov v MOM. Med ključne ranljive skupine sodijo starejši, ljudje s kroničnimi boleznimi, invalidi, otroci, nosečnice in delavci na prostem. Prilagojeni preventivni ukrepi so za te skupine še posebej pomembni.

V letu 2024 smo izvedli delavnice za ranljive skupine - za starejše ter invalide, ki so potekale v februarju in marcu 2024. Na delavnicah in srečanjih so udeleženci, vključno s predstavniki

mestne uprave, zdravstvenimi delavci, izobraževalnimi ustanovami, razpravljali o lokalnih potrebah in ranljivostih, povezanih z vročinskimi valovi. To je omogočilo razvoj ciljnih ukrepov, prilagojenih posameznim skupinam. Poleg delavnic so bili pripravljene tudi vprašalniki, ki so bili poslani društvom upokoјencev, invalidom in podjetjem. Vprašalniki so omogočili zbiranje specifičnih informacij o tem, kako različne skupine doživljajo vročinske valove, kakšne so njihove skrbi v povezavi z vročino in kakšne preventivne ukrepe si predstavljajo kot najbolj učinkovite.

Analiza odgovorov na vprašalnike je bila pomemben prispevek za oblikovanje akcijskega načrta, ki vključuje izobraževanje o tveganjih, izboljšanje dostopa do zdravstvenih in socialnih storitev ter prilagoditve bivalnih in delovnih okolij za zmanjšanje izpostavljenosti visokim temperaturam. Rezultati in analize vprašalnikov za različne ranljive skupine so prispevali k razvoju ukrepov s ciljem izboljšanja odpornosti.

Povzetek delavnic z ranljivimi skupinami in analize vprašalnikov:

- Invalidi: Predlagani so bili hlajeni skupni prostori kot pomemben ukrep za omilitev vročinskih valov, s posebnim poudarkom na dostopnosti.
- Starejši: Izpostavljena je bila potreba po izboljšanju obveščanja in informiranja starejših. Predlagana je bila medsebojna pomoč in solidarnost v družbi, izobraževanje o mehkih ukrepih za prilagajanje domačega okolja in prilagoditev delovnih procesov na vročino.

Strategija in akcijski načrt za blaženje in preprečevanje negativnih posledic vročinskih valov v Mestni občini Maribor je dokument, ki ga bo sprejel mestni svet v letu 2025.

Posvet: Dolgotrajna oskrba – izzivi in priložnosti s katerimi se soočamo

V mesecu maju 2024 sta CSD Maribor in Ministrstvo za solidarno prihodnost organizirala posvet z razpravo: Dolgotrajna oskrba – izzivi in priložnosti, s katerimi se soočamo, na katerem sta kot sogovornici sodelovali predsednica Sveta za starejše MOM in vodja Sektorja za zdravstvo in socialo. Izpostavili sta morebitne dileme oz. pomisleke pri vzpostavitvi sistema dolgotrajne oskrbe in uveljavitve Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki s sabo prinaša ogromno neznank in vprašanj. Občina se ob uvedbi novega zakona o dolgotrajni oskrbi sooča z več izzivi, ki zahtevajo prilagoditev obstoječih procesov. Sodelujoči posveta so opozorili tudi na nezadostno število usposobljenega kadra na področju socialnovarstvenih storitev ter dolgotrajne oskrbe in se strinjali, da je treba nemudoma sprejeti ukrepe za zaposlovanje, razvoj in krepitev ustreznega števila kadra.

3. ZAKLJUČEK

Zdravo in aktivno staranje je osebna odločitev posameznika, vendar pa je odvisno od okolja, v katerem ljudje preživljajo svoj čas. Mestna občina Maribor je pozorna na potrebe starejših in se nanje poskuša ustrezno odzivati. Z izvedenimi ukrepi stremi k ustvarjanju okolja, ki je prijazno starejšim ter zagotavlja pogoje za aktivno in kakovostno staranje. Želi ustvariti okolje, kjer se starejši počutijo varne, spoštovane in vključene v širšo skupnost. Ključno vlogo ima pri tem tudi Svet za starejše MOM, ki skrbi, da starejši občani aktivno sodelujejo v lokalni skupnosti ter da so njihovi glasovi slišani pri oblikovanju politik, ki vplivajo na njihovo življenje. Konec leta 2024 je potekel mandat članom Sveta za starejše 2020-2024. Ob tem bi se zahvalili vsem članom za njihovo izjemno delo, ki so ga opravili v tem obdobju. Njihova predanost in angažiranost sta pripomogla k številnim izboljšavam v mestu na področju starejših. Kljub izzivom so dosegli pomembne premike na tem področju. Verjamemo, da bomo na dobrih temeljih lahko uspešno nadaljevali s Svetom v novi sestavi.